

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 23.

Fredagen den 23 Juni

1843.

Antikritik.

Den skribent, som i Nr 20 af denna tidning framträdte för att häkla min Synopsis Hymenopterologiae Scandinavicae, hvars första nu, efter nära 3:ne års förlopp sedan det lemnade pressen, till granskning framkallade häfte med titel: Scandinaviska Steklarnes Naturhistoria utgafs i Lund 1839—40, synes, såsom jag nedanföre får tillfälle wisa, befinna sig på en så låg ståndpunkt inom gränserna af "naturforskningens fält," hwilket han anser "nu mera vara för den enskiltte forskaren alldeles öfwerstådligt" (om det under forntidens mörker war lättare att öfwerståda, så skulle wi ha anledning att beklaga oss öfwer det ljus, som i sednare tider blifwit spriddt öfwer naturvetenskaperna!), att ett samtal med honom i Entomologien för mig wisserligen hwarken kan medföra någon nytta eller något nöje. Han har nemligen i sin skrift, som jag af höflighet will kalla recension, icke måttat lyfta sig öfwer wetenskapens elementer, utan har, i stället för att ingå i en grundelig undersökning och ett owäldigt bedömande öfwer artkännetecknens tillförlitlighet, öfwer försöket att utreda Synonymien, öfwer den geografiska utbredningens mer eller mindre utförliga angifwande, öfwer de anförda kritiska anmärkningarnes beskaffenhet o. s. w., ämnen hwilka hade bort vara hufwuds föremål för den företagna granskningen, trott det vara tillräckligt för uppsyllandet af sitt recensentkall att yttligt hålla sig fast, dels wid enskilda ord, åt hwilka, sedan de blifwit ryckta ur sitt sammanhang, han ofta gifwit en annan betydelse, än den med dem åsyftade; dels wid konstformer, dem han misförstått; dels wid Nomenklaturen, som för det inkränktare kunskapsmättet wanligen erbjuder ett begärligt ämne till tadel; och slutligen har han icke försmått att äfwen ur andra mina arbeten framdraga några inadvertenser

och tryckfel, öfwer hwilka han i synnerhet håller sig rolig, anseende dem för "grofwa bockar" och "öförlätliga fel hos en Insektbeskrifwars."

Men då recensionen kunnat få en plats i den literära tidningen, anser jag mig vara skyldig denna tidnings Publit att upptaga och beswara åtminstone det hufwudsakliga af de anmärkingar, som sålunda blifwit gjorda emot det ifrågawarande arbetet. Om denna replik skulle förefomma något matt och färglös, så bör orsaken dertill sökas i halten af de anförda anmärkningarne, som icke föranledt några klyftiga framställningar wid wederslägningen.

Efter ett ganska märkwärdigt raisonnement (sid. 153—154), slädt i fraser och otillämpliga bilder af "kolossala byggnader" och "sädesfält," hwarigenom Rec. på en gång berömmar och fördömmar både riktningen åt något wist hufwudstudium, och den allmänna öfwerfigten, utan att genom liknelserna försöka afgöra åt hwilkendera bör lemnas företädet, eller på eget bewäg anwisa dem begge såsom gemensamt bidragande till wetenskapens framskridande, — öfwergår han till de speciellare anmärkningarne.

Recensenten upprepar på icke mindre än 3 ställen att jag ännu icke utgifwit fortsättningen af det werk hwartill Crabro-Monografien utgör det 1:sta häftet. Orsaken härtill är helt enkelt den, att jag, som ännu 1840 efter 10 års tjenstgöring war lönlös, och på eget förlag låtit trycka ifrågawarande Afhandling, icke warit i tillfälle att wäga kostnaden för ännu ett häftes utgifwande, innan jag erhållit ersättning för hwad det föregående kostat.

Då wi redan äga 2:ne så klassiska werk öfwer Parasitsteklarne som Gravenhorsts och Nees von Esenbecks, läwer wäl böra medgifwas att ett arbete öfwer nämnde Insekter war af behofwet mindre påfalladt än öfwer de hittills nog ofullständigt utredda

grupper, hvilka jag dels allmänt, dels monografiskt bearbetat uti de af Rec. klandrade Afhandlingarne. Med de anförda goda hjälpkällorna hade det wiserligen varit lättare att till utarbetande företaga Ichneumonid-familjen, men det kan icke vara Rec:s mening, åtminstone är det icke min, att naturforskarens undersökningar endast böra hålla sig inom de lättare Afdelningarne.

Uttrycket "ryggmärg (medulla oblongata)," hvilket jag begagnat på ett ställe i Inledningen till min Handbok öfwer Insekternas skada och nytta, förklarar Rec. vara ett af de gröfsta misstag han någonsin wet sig hafwa sett uti något Naturhistoriskt arbete. Wiserligen tages ordet oblongata här uti en oegentlig bemärkelse, och nyttjas i stället för spinalis. Men dels hade det af sammanhanget varit lätt att sluta, att här icke ensamt affägs medullæ spinalis principium, utan hela denna kroppsdela, och dels uttrycker det begagnade Svenska ordet **Ryggmärg**, hvilket såsom hufvudord icke står inom parentes, hvarinom den anatomiska termen blifwit innesluten, meningens fullkomliga riktighet. Af de Veteraner Sverige ännu äger öfver af **Arcells** skola, hade Rec. kunnat få lära, att man icke alltid varit så nogräknad med distinctionen emellan medulla oblongata och spinalis, och att man icke en gång fruktat för det "wägstycket" att under det förra namnet inbegripa båggedera, isynnerhet som med. oblongata icke allenast är en öfvergång till — utan verkliga och en del af — spinalis, fastän denna del ligger inom hufvudskålen. Så är äfwen bladfästet en del af bladet, och underlifwets skjell en del af sjelfwa underlifwet, o. s. w. I Zoologien är det icke owanligt att man tager de Linneanska namnen i en allmän bemärkelse, t. ex. Phoca för Phocacéer, Curculio för Curculionider o. s. w. (Jfr hwad **Natzburg** m. fl. i sina skrifter härutinnan iakttagit). Och hwilken Entomolog wet icke att t. ex. den så kallade metathorax hos Hymenoptera (med undantag af Sesfiliventria) ej hör till thorax utan till 1:sta ringen af abdomen. Men intet arbete har blifwit förfästadt dertill, att des författare bibehållit termen i des äldre mening.

Af hwad anledning Rec. kunnat stöta sig på det ur min Synopsis Larvarum citerade uttrycket: "larva erit viridis nigroque punctata," som Rec. behagat öfversätta med: "larwen skall (= säges) vara grön etc.," är icke lätt att förstå. Då jag hwarfen sjelf sett den ifrågakända larwen eller någorstädes funnit

den tillförlitligt beskrifwen, kunde jag endast twifvelaktigt uppgifwa des utseende. De enda författare, som om densamma lemnat några underrättelser äro **Sulzer**, hwilken träffat den på Juniperus communis, samt **Zinke**, som omnämt den uti des Naturgeschichte der schädlichen Nadelholz-Insekten. Men dessa underrättelser äro af den beskaffenhet, att man deraf ej med säkerhet kan weta, om författarne haft larwen af en Lophyrus eller af en Monoctenus för sig. Jag har ansett den vara Lophyri Juniperi larw, och **Sartig**, som äfwen twefande och med ett frågetecken uppgifwit des fotantal, hwilket bewisar att han icke sett den, har sedermera likaledes fört den till Lophyrus Juniperi, samt beskrifwit den såsom "grün mit schwarzen Punkten."

Rec. må gerna "staka på hufvudet" och "draga på munnen" åt de anmärkning, som af mig blifwit gjorda öfwer "Crabronernas parningsätt," "sågen hos Tentredo," m. m. Jag will härwid icke störa Rec. i sin barnsliga glädje och munterhet. Men taslan war likwäl icke mera leende eller fingerad än att den har sitt original i naturen, samt att en **DeGeer**, **Frisch**, **Wallisnieri**, **Rösel**, **Schheimer**, **Kalm**, m. fl. i de klandrade ämnena äfwen funnit nog allvarsamma och wärdiga föremål för skildringar.

Rec:s uppgift (s. 154) att "någon offentlig granskning af mina arbeten hittills icke skett," och hwaraf han will draga den slutsats, att "sakkännare skulle ha ansett en sådan granskning för alldeles öfversködig," är icke sanning. Jag wädsjar i detta hänseende till de anmälanden och recensioner, som öfwer mina skrifter finnas införde uti t. ex. Kongl. Wetenskaps Academiens årsberättelser för 1830, 1832, 1833; Norings Quartalskrift för Landtbruket och Husdjurskötsel, 1837, sid. 371—372; Sveriges Stats-Tidning 1837, Nr. 298; Jönköpings Hushållsällskaps Handlingar; Annales de la Société Entom. de France 1832, sid. 366—382; Revue Zoologique de la Société Cuvierienne; Okens Isis 1836 Hef. IV. s. 237, 1837 Hef. X. s. 751—2, och 1842 s. 146; Londons Magazine of Natural History Vol. 1. s. 2—3; Wiegmanns Archiv 1837 s. 188, och 1840 s. 281; Westwood Modern Classification of Insects 1839. P. X. m. fl. De hafwa owäldigt fält sin dom dertill, och denna har utfallit helt annorlunda än Recensentens. Om Rec., som sjelf synes vara en fremling ("oinwigt") i den entomologiska både naturen och litteraturen, gjort sig den lindrigare mödan att genomläsa och begrunda dessa

offentliga handlingar, så hade han med godt samvete funnat spara sig "besväret," bråket och det "nästan herkuliska arbete," att ur andras föga trogna anteckningar (hvilka subsidier tilläfwentyras icke torde sträcka sig utöfwer Crabro) sammanplocka materialier till en kritik, hwari referentens egna reflexioner icke äro de minst märkvärda; och dertill undwika obehåget att hafwa framkommit med ofansfärdiga uppgifter.

Då Rec. ogillar den utförlighet hwarmed jag monograficerat släktet Crabro, får jag endast erinra, att arbetets Första Afdelning war bestämd för en "Naturhistorisk undersökning om Skandinaviska Gull- och Silfver-Munsteklarne (Crabrones)," samt att dessas hittills mindre fullständigt angifna lefnadsätt, wistelseort, och särdeles deras intraplade synonymie, samt flere nya arters införande, fordrade de widlyftigare beskrifningar och omständigare anmärkningar, jag trodde mig derät böra egna.

Hwad angår förstoringen af insektfigurerna, med hwilka, såsom i Rec:s tanke egentligen beräknade på att i den owetenskapliges ögon göra effect, Rec. funnit sig så obelåten, får jag upplysa Rec., som synes wara alldeles obekant med entomologiska planchwerk, att det i allmänhet wore ändamålslost att afbildade insekter och deras särfilla kroppsdelar i naturlig storlek, enär dessa delar ofta icke uppgå till $\frac{1}{4}$ linea, och arter finnas der hela insekter knapt upphinner denna längd. Detta sednare gäller wäl icke om Crabro, men då de afbildade individernas naturliga längd är wid påf blott några lineer, tälde de en betydlig agrandering, om de skulle kunna tjena till någon upplysning. Utrifes ha flere planchwerk utkommit, der kroppsdelarne äro mycket mer förstorade, än de jemförelsewis äro på de klandrade tabellerne; och huru förwånad skulle Rec. icke blifwa, om han finge se det af Whittaker i London 1831 utgifna entomologiska werk, deri t. ex. ett fjärrill-öga afbildas ungefär så stort som ett dus-hufwud, och en kort antenn är förstorad till 6 tumslängd. Att emedlertid de bifogade figurerna "i icke kännares ögon" gjort betydlig "effect," tyckes kunna slutas deraf, att Rec. sett den på tabellen föreställda Crabro scutatus wuren till "nära quarters längd," då deremot hwar och en annan icke lärer kunna se den wara der mer än omkring hälften så lång.

Det utbyte af ord som Rec. (s. 155) föreslår, kan jag icke antaga. Rec:s erbjudna titel: "yttre karakterer" uttrycker icke innehållet af första Momentet i mitt arbete, som afhandlar Silfver- och Gull-Mun-

steklarnes allmänna eller gemensamma yttre kännetecken, hemtade af hudskellet, m. m.

Då Crabronernas hufwud är till formen både rundadt, triangelformigt och kubiskt, så lærer termen: caput rotundato-triangulum aut rotundato-subcubicum, som jag nyttjat, tybligare uttrycka hufwudets utseende, än den af Rec. föreslagna: caput antice visum rotundatum, supra transverse subquadratum, hwilken icke passar på alla arter.

Rec. röjer en stor ofunnighet om hwad som bör upptagas i släktbeskrifningar, då han påstår att "det är alldeles oriktigt deri upptaga ställningen af ocelli." Wet då Rec. icke att uti släktbeskrifningen upptages allt som tillhör släktets allmänna karakter, och att ocellernas form och läge (förhållande) ofta är ett bland släktets wäsentliga kännetecken? Man kunde nästan fråga Rec. om han rätt wet hwad som förstås med ocelli. Men det skall utan twiswel förundra honom då han får weta, att det gifwas slägten, som endast och allenast åtskiljas genom ocellernas ställning, t. ex. *Bo-litophila*: ocellis 3, in lineam transversalem positis, och *Macrocera*: ocellis 3, in triangulum positis; att det gifwas slägten som åtskiljas både genom ocellernas ställning och form, t. ex. *Tachytes*: ocellis positis sublinearibus in lineam transversam subconfluentibus, och *Astata*: ocellis globosis distantibus; o. s. w.

Enär Släktkarakteren såsom nämndt är skall upptaga det allmänna förhållandet inom Genus, så kunde ögonens ställning hos *Crabro vexillatus* såsom ett undantag ej komma i fråga förr än wid beskrifningen af species.

"Ad os plerisque approximati" är alldeles öfwerensstämmande med förhållandet, och "plerisque" får här icke utbytas mot "semper."

Bland de Entomologer, som i sednare tider mest gagnat Entomologiens allmännare studium, intager utan twiswel *Burmeister* ett utmärkt rum. Han har ådagalagt att hwad Entomologerna kalla "Clypeus" är egentligen "Labrum," och hwad de kalla Labrum är blott ett bihang af den förra. Dessa åsigter delas of af *Sartig*. Att jag följt deras exempel förtjenar lika litet namn af "inconsequens," som om jag återtog det gamla namnet clypeus i händelse Entomologerna ej skulle finna sig wid att antaga den af *Burmeister* föreslagna ändringen.

Det är en bekant sak, åtminstone för dem som studerat insekterna i Naturen, att individer icke sällan påträffas, med alldeles afnött hårbelädnad, hvarigenom de blifwit nästan oigenkänneliga. Jag har därför ansett denna belädnad, oaktadt hos oflitna exemplar synnerligen iögonfallande, likväl, så widt andra skillmärken kunnat påfinnas, icke böra ensamt dertill begagnas. Mitt "besvär att bewisa skillnaden emellan Cr. 4-maculatus och subpunctatus" genom uppsökande och anvisande af konstantare kännemärken, än det som uteslutande lånas af härigheten, torde således icke af alla anses lika öfversködigt, som af H:r —

(Fortfättes).

Svensk Lesebog, innehöande Prover paa Svensk Prosa och Poesi, tilligemed en kortfatted Svensk Sproglære, Ordbog og Literaturhistorie, af **C. J. Lénström**, Ph. Dr., Docent wid Upsala Universitet. Kjöbbyn 1843.

(Slut fr. föreg. nr.)

Såsom bewis på det stark med hwilket H:r L—m affskrifwer de författare ur hwilkas arbeten han citerar stycken kan man anföra pag. 26 i läseboken, der han låter **Tegner** säga, att **Greferna** symboliserade fantasien under bilden af **Vindarus**, (sic!) som icke allenast hade wingar utan äfwen tyglar, och att **Perseus**, då han på honom slög **Dymphen** för nära, störtades neder af de vredgade **Gudarne**.

Rec. har werkeligen icke haft tålmod eller trott sig kunna uträtta något särdeles nyttigt med att sida för sida granska rättigheten af alla H:r L—ms factiska uppgifter. Han will endast anföra några grofwa misstag, som aldrig kunna undgå en läsares uppmärksamhet.

Pag. 558 underwisas wi om att **Carl den XI** stiftade **Lunds Akademi** 1682. Öfwer denna uppgift behöfwas inga commentarier. Pag. 560 heter det att **Carl Lundius** war professor i Lund. Rec. förmodar att om den lärde juristen hetat **Upsalius**, så hade han blifwit placerad i Upsala. Men till ersättning för det Upsala måst förlora sin **Lundius**, så har Lund fått skänka efter sin **Nehrman**, om hwilken det läses pag. 567, att han war **Juris Professor** i Upsala. Pag. 562 finna wi att **Eric Tegel** skrifwit **Eric d.**

IX:s historia, samt pag. 569 att **Botin** (läs **Hallenberg**) är författare till afhandlingen om mynts och warors värde i Sverige. Alla dessa origtiga uppgifter inom elfwa sidors rymd.

Nu endast några ord om den **Svensk-Danska Ordboken**; till H:r L—ms behandling af kandidat **Daas'** grammatika, särdeles den del af densamma, som afhandlar **Svenska språkets uttal**, torde man kunna återkomma en annan gång.

Herr L—m säger sjelf i företalet, att "Ordbogen inneholder et Udvalg af de i Svensk og Dansk forffjel, lige, i **Læsning hyppig forekommende Ord**." Till dessa "i Læsning hyppig forekommende Ord" räknar H:r L—m bland andra följande:

Brack, föreweta, gigeltand, gimsa, haffa, happle, humle-pepla, insleka sig, kalsa, kesa, leffelkrut, malle, mek, medälder, mäcka, napp, neysa, obman, paplig, pleppapper, sprutig, spysluga, stura, swad, tarmtjut, tofs, trä, undrom, utbasad, utpöst, wulm, wälmas, ymberdagar, äminne, össa, och slutligen **Marstrand** och **Dauwiken**.

Således i en ordbok på 75 sidor en mängd af ord, i hwilka näppeligen någon bildad Svensk kan igenkänna sitt modersmål, ord, som förekomma så litet "hyppig," att man nästan kunde säga att de aldrig förekomma, om icke i dagligt tal och der som provincia-lismer. Skulle ordboken göra någon nytta, så borde den wara inrättad efter läseboken och framför allt icke innehålla så grofwa orthographiska fel, som **afwund**, **tillhjälp**, **tjäle** (kåle), **minneswärf**, **inbrätt m. fl.**

Det är möjligt att ett och annat, som i denna H:r L—s bok stöter läsaren, kan härröra af tryckfel; Rec. har så mycket mindre någonting emot en sådan förklaring af saken, som hela boken i des närwarande stid, är, om icke ett tryckfel, dock ett skriffel, och påminner, i afseende på det sätt på hwilket den sannolikt tillkommit, om den store virtuosen **Olbux** hos **Holberg**, som gaf **Collegia practica, didactica, tactica, homiletica, exegetica, ethica, rhetorica, oratorica, metaphysica, etc.** tam privata quam privatissima, och kunde "in zehn Minuten einen ganzen Bogen Papier schreiben." Om än en sådan stor-skrifware skulle med **Olbux** försäfra: "Jch bin hier in guter Intention gekommen," så kan dock icke kritiken underlåta att med **Wielgeschrey** utropa: "Holdt op i pokers Stind! Hvor er min Stof?"

och skulle kritiken wid slika tillfällen gripa till wapen, så äro dessa icke så mycket att betrakta som anfalls- som icke fastmera försvars-wapen; försvars-wapen för en fosterländsk litteratur och fosterländskt språk, de der äro för goda att inför våra grannar, om än i god affigt, wanställas. De heberstitlar, dem Hr E—m för resten i sin lilla litterärhistoria utdelar åt längesedan afböda skaldar och litteratörer, heberstitlar sådana som "försupet snille" och "litterär stöjare" be-tinga honom icke heller någon kritikens skoningsamhet.

C. A. H.

Replik.

(Slut fr. N:o 22.)

Då ref. sagt: "om ett af läkaren gjort **skadligt misstag** upptådes, bör formeln förkastas," påstår Hr F. att ref. "inrymmer för stor makt åt en **receptarius**." Denna makt är emedertid den enda, som blifwit inrymd. Endast en F. tror sig dertill vara berättigad; ja han tror sig till och med äga makt och myndighet att, liksom C. Warg, taga efter behag; dock med den åtskillnad, att Hr F. ofta, och tvärtemot receptets innehåll, tillgriper eller föreslår större portion af medel med högst ingripande werkan, då **Caisa** deremot blott tog litet mer eller mindre socker eller andra indifferenta ämnen. En dylikt sjelstagen rättighet igenfinnes på mångfaldiga ställen i föreläsningarne, och såsom bewis må några exempel anföras. Wid recepterne N:o 74 och 80, innehållande extractum Hyoseyami, hwarom anbefalles: "bör ökas," wid 88 "kunde" det, och wid 90 "kan det ökas," wid 125 "måste det ökas," wid 126 "skulle det ökas," men ett "men" kom händelsewis emellan; wid 139 "bör dosis ökas!" wid 147 "kan extraktet något ökas," wid 179 "kan man taga något mera," wid 196 "kan det ökas (från 8) till 10 gran," wid 197 "kan det (ifr. 20) ökas till 24 gran," men wid 246, hvari samma extrakt ingår, har Hr F. alldeles glömt sig, förmodligen i följd af den "opassande uppställningen," och wid N:o 262 är han sysselfatt med sitt anima Rhei och SM farmakopé. Se der i kortet huru en F. tillwägagår med läkares föreskrifter, och det med sjelfwa **Hufelands!** Hwad hafwa ej då andra, som icke beundras, att befara? Till lycka skrifwer han böcker i stället att befatta sig med recepturen. Kongl. Brefwet af den 30 April 1756 stadgar emedertid helt annat än J. H. F., ty det innebär: "Föröfwas af

apothekaren wid medicamenternes tillredande något swet, är han, utan något skonsmål, sitt privilegium förlustig." Och konung Carl XI har sagt: "De (apotekare) böra ställa sig till noga efterlesnad pharmacopoeen, jemte wederbörande doctorers recepter, så att de icke utlemna eller tillsättja det ringaste, eller till wigt, mått eller namn något förändra." Se Kongl. Medicin. Ordn. 1688. Således bör F. äfwen ställa sig den gällande nomenklaturen till esterrättelse och i samma fall vara obekymrad om både "äldre" och "yngre läkare."

Angående receptarien svarar Hr F. vidare "om han (receptar.) kan och **will** fästa uppmärksamhet på felet." Huru kan man med sundt förnuft, rörande ett skadligt misstag, sätta i fråga: "om han will!" Sålunda utbreder ju Hr F. en lära bland sina medbröder, hwarigenom de, om de äro bättre wetande, hwarom wi ej twifla, skola wälsföra sitt samwete och dertill handla raft emot lag och författningar. I nyss anförde Med. Ordn. stadgas i dylikt fall: "men är något i receptet otydligt skrifwit, hwarom apothekaren twefkar eller icke rätteligen förstår, bör han derom sig hos doctorn förfråga."

Sedan Hr F. i sin förklaring hunnit till sitt Nr 5, lemnar han följande wigtiga upplysning: "Hwad min nya nomenklatur beträffar så är den utförd på modersmålet." Är icke upplysningen kostlig? Dock hade wi läsare redan förut någon dunfel kunskap om dess utförande på modersmålet; men ingen wet ändå så mycket som F. sielf, ty han wet, att han uppsunnit densamma, och till råbräkningen har han werkligen gjort det. Grunden till en bättre war liffullt lagd förut (Se recens. i Nr 11, s. 83 2:dra spalt.) Den som är närmare intresserad af ämnet bör läsa Dr **Berlins** recension öfwer F:s afhandl. i Hygiea Nr 3 för innewarande år. Der gifwes följande till lifs: "han (F.) har efter de af **Graham** anförda exempel på neutrala salters benämning, sjelf yrat till benämningar äfwen för de sura och basiska och derwid huggit i sten på det mest jemmerliga sätt;" hwarpå talande bewis finnas i fullt mått anförda. Denna recension, af en mästare, slutar med följande märkliga ord: "Huru de nu anförda anmärkningarne endast utgöra en liten del af dem, som kunde göras, och icke heller äro de wigtigaste, anser sig Rec. hafwa anført nog för att bewisa sitt i början gjorda påstående om arbetets bestaffenhet. Den myndiga och afgörande ton, som råder hela arbetet igenom och de på hwarje sida flere gånger återkommande pro-

nomina "jag" och "min" göra det för Rec. swårt att i något affeende mildra detta påstående."

Ref., som ej hade för affigt att närmare beröra **F:s** kemiska åsigtter, fann dock redan wid ett hastigt genomgående (första gången) någon inconsequens i den berömda nomenclatura Forshælliana, och det som strax fästade uppmärksamheten war jemförelsen emellan enahanda sammansättnings olika benämningar. Se här några exempel. Winsyra kallas på ett ställe (sid. 4) vätetartranid och på ett annat, s. 106, vätetartran samt s. 115 väteacetan o. s. w. Den sista benämningen är oursättlig, emedan den tillkommer en helt annan syra. Så finner man äfwen citronsyran ömsom kallad vätecitranid och ömsom vätecitran. Sid. 50 står: "Tartarus tartarisatus, äfvensom alkali vegetabile tartarisatum, äro båda allmänt bekanta namn för kalium acetan (acetas kalieus)," och sid. 121 ser man kalium citran och i parentes: acetas kalieus. Således tartaras och citras förwexlade med acetas o. s. w. Så står det till med det "bestämda och wälljudande," hwarom proklameras: "torde för sin forthet och tydlighet kunna med fördel användas af svenska pharmaceuter." Alltså till förwillelse.

Under sitt Nr: 7 i swaret rör **H:r F.** ihop pulver, olja och liniment m. m. ej wärda att widare beröra, och galler nära detsamma äfwen om hans Nr: 8, hwarest talas om en utesluten eftersats, då det, märkwärdigt nog, är **H:r F.** sjelf, som deruti af ingen öfwerträffas, icke heller uti konsten att begagna slutsatser utan premisser.

Den förändring i **stälwinstenens** sammansättning, som **H:r F.** under sitt Nr: 9 förehar, kunde ju möjligtwis vara åsystad af den korporation, som föreskrifwit beredningsfättet; och i sådant fall heter det i Kongl. Med. ordn. 1688. "Ej får apothekare tabla eller fälla sitt omdöme om en medici recept; i thy han omöjligen derom döma kan, eftersom honom andra omständigheter obekante äro, som wilja erfordras, förwän man något omdöme fälla kan." Ett annat förhållande är, om" apothekaren tvekar eller icke rätteligen förstår," hwarwid han åtlöde hwad här ofwan blifwit antydt. Under sitt samma Nr: inlägger **H:r F.** sina 12 uns, hwilka förmenas kunna "gifwa anledning till willrådighet hos receptarien." Detta war en alltför grof beskylning på en receptarius. Ref. yttrade blott: "om **Hufeland-ska** bruket, att skrifwa 12 uns skall anses för fel, så

ju 12 uns? Under detta Nr: 9 läses också följande: "Engelska läfvarne, som anse sin bildning större än de torde det få räknas till de minsta." Wär liber håller swenska läfvarnes;" — — hwilken underättelse wäl är något nedslående, men förefommer oij likwäl mindre underlig, än att somlige apotekare, och måhända någon wis isynnerhet, ej allenast anser sig stå på en högre bildningsgrad än Sveriges, utan oij öfrige länders läfvar, kanske ända till och med de chinesiske. Efter den engelska strosen blandar han sina liquida i lika mått och kommer under blandningen "att begagna bostäfwer i stället för siffror på recepter" m. m., hwilket bruk aldrig varit bestridt, men wäl twärtom påyrkadt. Se första sid. 2:dra spalt. i Nr: 12 af denna tidning. Slutligen återfinner **F.** den stora preussiska mensuren jemte sitt ästlingsuttryck: "mistag," hwilket hänlyftar på en af ref. lösligen gjord erinran öfwer annärkningen af **F.** emot **Huf.** derför, att han användt mensura till bestämmande af medikamentsquantiteten.

Kommen till sitt 10:de Nr: råfar han ut för sin farliga syrupus thebaicus jemte tutia och **qvick-silweroxid**, den allrafarligaste då den är "ytterst fint fördelad!" I hans följande Nr: hafwa de förutilla anskrifne lärarne, d. ä. läfvarne (ty lärarne i medicinen äro läfvar) blifwit "utmärkte." Så wändes bladet om. Dmsder will **H:r F.** bli underrättad om affigten med andragandet emot hans anförande: att "staten ej förefriswer och befostrar pharmaceutisk underwisning," och häklar derjemte wär uppgift rörande demonstratorns särskilda förordnande att underwisa i medicinsk botanik. Till meddelande af den ästade upplysningen är ref. lika willig som skyldig, och får derföre "andraga," att, om **H:r F.** behagade något närmare granska det ställe i Nr: 12, s. 90, 2:dra spalt. af denna tidn., som handlar om ifrågawarande förordnande, skall **H:r F.** med sin öfwerlägsna bildning otwifwelaktigt snart inse hwad alla andra förstå: att andragandet nämligen icke stebde i annan affigt än för att wisa, det kanslersstyrelsen ej blott varit, utan alltjemt fortfar att vara betänkt på sådan underwisning, och följaktligen för att wederslägga en "lögnaktig framställning." Sedan **H:r F.** lyckligtwis funnit, att "dena nädiga åtgärd utgör äfwen nu ingen wederslägning af mitt (hans) anförande" (i föreläsning), spørjer han: "men huru synes det läsaren med detta Nr:s bewisningsfätt?" Jo frågan är rasande qwic.

Då wi anförde Hr F:s klagan öfwer swärigheten att lösa lakrits i watten, och derwid anmärkte: "troligen skulle en warm mortel jemte en affpassad quantitet kofhet watten ganska mycket förkorta detta swåra arbete," så tydes detta i hans Nr 13 så, som om dermed åsyftades något annat än att wisa orimligheten af hans påstående om den otroliga tidspillan; ty det står att läsa i hans bok (sid. 212): "det wore ett arbete för ett par dagar" etc. Huru Hr F. än må omskrifwa denna thes, så är den dock, lindrigast sagt, 47 timmar och några minuter för groft tillfuren; hwilket gäller särdeles då quantiteten ej är större, än den som förekommer i F:s eget exempel, ett halft uns, — föga öfwer ett lod — såwida icke ett kallt lösningsmedel dertill användes.

Ändtligen yttrar Hr F. sin glädje öfwer att "hafwa fått slut på föreläsningarne." Huru stor skulle ej hans glädje hafwa varit, om han aldrig hållit dem, eller framförelst, aldrig låtit dem se dagsljuset! — Hr F., som emedertid är glädjedrucken sedan han öfwerläpat sin första nummerföljd, hwilken lyckas med 15, börjar en ny rad af numror, bestående af 19, egentligen 20, ty 0 är hans första, och hans slutord, ehuruwäl utom gränsen af hans omböme, är sannfärdigare än allt hwad han sammanrört under plöjningen i grumliga marwatten. Dock hyste en medicinsk fakultet fordom ett annat tänkesätt om den "ofände R., som tecknar sig — n."

Nu stundar att fasta en blick på dessa 20, nollan inberäknad.

Öfwen i asseende på Rec:s botaniska anmärkningar har Hr F. ingått i swaromål, och man återfinner här samma enwighet och sjelfförtröstan, som utgör hufwudkaraktären i Hr F:s skriftställeri. En med hans penna en gång nedskrifwen tanke, en från honom utgången uppgift kan icke vara oriktig. Som Minerva ifrån Jupiters-hufwudet framstår den på en gång fulländad. Med några ord wederslägger han hwarje inkast, och wid räkningens slut synes Hr F. werkligen ha lyckats öfwertryga sig sjelf — om icke någon annan — att han är den segrande, ej alldeles olif strutsen, som, sedan han dolbt sitt hufwud wid jägarens annalkande, tror sig ofsedd, derföre att han sjelf ej längre ser den hotande faran.

Hr F. börjar med förklaringen, att Rec:s anmärkningar äro af ringa wigt, att de tillhöra phar-

macognosien och ej pharmacien; följaktligen att de tillhöra ett område som är främmande för Hr F. Wi äro Hr F. förbundne för denna naiva bekännelse. Tendensen af hela vår kritik war just att wisa, det Hr F. wågat sig in på ett för honom främmande gebit, och att wågstycket aflupit olyckligt. Hade Hr F. ifrån början insett, att Pharmacognosien låg utom gränsen för hans wetande, så hade alla hans böcker blifwit offrifna och han hade undwikit att träda både botanisten och läkaren för nära. Men Hr F. tillhör den klaf af författare, som wilja lära andra mera än de sjelfwe weta. Öförsynt strör han ifring sig namn och uppgifter, hemtade ur den första bok som är honom till hands, utan att efterse om namnen existera eller om uppgifterna äro riktiga. Ref. har redan gifwit exempel härpå och sjelfwa Hr F:s swar försjer öf med nya. Wi få här för första gången höra talas om en Himanthalia Carea i stället för en H. Lorea, om en författare Stackhause i stället för Stackhouse, och en af honom uppställd art Chondrus crispus. Wisserligen uppställde Stackhouse i första editionen af sin Ne-reis Britannica ett slägte Chondrus, men hwilket han sjelf i andra editionen kallade Polymorpha, med en begränsning af arterne helt olifa med den man nu antar hos detta slägte. En Chondrus crispus, sådan den nu förstås, har följaktligen aldrig existerat hos Stackhouse och kan hans namn sålunda än mindre derwid citeras — och citeras ej heller af någon algo-

*) Den enda gång Hr F. wågat sig utom det compilerande handboksfrifweriet, lär wara hans uppsats om den sibiriska Rabarbern (i Physiogr. Sällsk. Tidsskrift, 1837), hwilken åtminstone framträdte under en form, som hos andra författare antyder egna forskningar och åsikter. Jemför man emedertid hwad en nyare wanlig handbok om samma ämne innehåller, finna wi icke allenast intet nytt i Hr F:s uppsats, utan fastner många luckor och en mängd oriktiga uppgifter. Att sålunda den af Hr F. odlade rhabarbern skulle wara den äkta Rheum album eller imperiale wåga wi icke allenast anse twifelaktigt, utan uppenbarligen falskt. Den äkta rejsarrhabarbern är utan lukt och smak, mjölkhwit, mucilaginos och anses af många härstamma ifrån en egen art Rh. leucorrhizon Pallas. Hr F. ger wisserligen öfwer sin rabarber ingen närmare beskrifning, men hwad han nämner om den marmorerade färgen torde tillräckligt wisa, att Hr F:s rabarber är af wanligare slag. Jäde heller ger Hr F. några andra grunder för sin mening än sin egen ofwilkliga tro; men det är i full öfwerensstämmelse med Hr F:s wälbekanta tankegång att, då han wid en resa till Petersburg händelse-

log; herrar **Dierbach & Comp.** må göra dermed hurusom helst. Hade **H:r F.** rådfrågat fällor i stället för handböcker, som blifwit compilerade ur handböcker*) och detta kanske i flere generationer, torde han hafwa varit mindre omedgörlig för våra uppgifter rörande *Helminthochorton* och de *Fucus*arter ur hvilkas aska *Iod* beredes.

Sjelfwa **H:r F:s** sätt att svara är här, liksom i det föregående, karaktäristiskt. Hade **H:r F.** i sina dagar blott en gång disputerat pro exercitio (wi säga icke pro gradu — professorio, hwartill ryftet omnämner **H:r F:s** bok såsom specimen), torde han hafwa erinrat sig att respondens upptager argumentet innan han gör något försök att wedertägga det. **H:r F.** afstår argumentet med ett nummer, hwilket också är så mycket beqwämre för wedertägningen, som man då lättare kan bortblanda sjelfwa argumentets innehåll. På detta sätt, och endast på detta, kan det bli möjligt att inbilla någon, det uttrycket: "*Plantæ perennes Sveciæ*," såsom *Bryonia alba* och *Br. dioica* i **H:r F:s** bok benämnas, är blott ett mindre tydligt uttryck för: *plantæ perennes, illa Sveciæ, hæc Germaniæ.* Lifa wäl kunde man ju säga, att meningen: **Herrar Berzelius och Forshæll äro Europas störste wetenskapsmän** wore ett mindre tydligt uttryck för: **Herrar Berzelius och Forshæll äro wetenskapsmän, den förre Europas störste, den senare staden Wenersborgs.** — Och dock torde alla andra, utom **H:r F.** sjelf, finna större skilnad än mer eller mindre tydlighet i dessa sätser. För öfrigt will ref. här (som på förhand lofwat att wara kortare) icke återupptaga sina reban i dessa afseenden gjorda anmärkningar och icke heller nu vidare strida med **H:r F.** om hwad som tillhör swenska eller utländska Floran, om gränsen emellan norra och södra Sverige, om en drogus fås af en art eller en annan; ref. will till **H:r F:s** till-

wis öfverkommit några frön af en rhabarber-art, genast tro, att dessa frö tillhörde moderplantan till en af de största sällsyntheter droguisterna weta att omtala, och som nu genom honom — genom **H:r Forshæll** — skulle spridas öfwer Europa. Vidare borde **H:r F.** weta, att utom den så kallade moscowitiska och indiska rhabarberu förekommer en tredje sort: den turkiska eller alexandriniska, som föres till Europa på den gamla asiatiska handelsvägen öfwer Persien och Turkiet. Någon **D:r Wallbe** lära för resten botanisterna lifskitet känna, som en *Rh. australe Col.*, men wäl en **D:r Wallis** och en *Rh. australe Don.*

fredsställelse sluta med **Haqvin Sjögrens** bekanta ord, då posten oriktigt men enwist corrigerades af läraren: "låt honom ha't då."

Rabbén.

Lund. Academiska nyheter.

Hos Kongl. Maj:t hade Malmöhus och Christianstads Läns förenade Hushålls-Sällskaper gjort framställning, hurusom wid öfwerläggning om organiserandet af ett Landbruks-Institut i Skåne, hwarmed affäges återbrukets upphjelpande derstädes, bemäldte Hushålls-Sällskaper ansett ändamålsenligt, att wid Rikets Universiteter en lärokurs med åtföljande Studentexamen stadgades äfwen för de ynglingar, hvilka önska att, såsom blifwande återbrukare, ingå i högsta klassen wid något af Landbruks-Instituten i Riket; hwarwid hufwudsafelig wigt borde fåstas wid naturvetenskaperna och leswande språken, med frikallelse från böda språken, samt särskildta betyg meddelas för hwarje språk och naturvetenskap.

Å detta förslag tillstyrkte, med någon förändring, Filosofiska Fakulteten wid Lunds Universitet, i ämnet hörd, Rådigt bifall; hwaremot **H. K. H. Kanslern**, uti inforbradt utlåtande, yttrade, att det wäl wore önskligt, att den praktiska undervisningen wid Landbruks-Instituten i deras högsta klass kunde i allmänhet blifwa grundlagd genom elevernas teoretiska studier wid någotdera Universitetet, men att det likwäl wore betänkligt tillstyrka, det en Akademisk lärokurs skulle göras till wilkor för rättigheten att begagna berörde undervisning, derifrån i sådan händelse de, som ej äro i tillfälle besöka eller nog länge bewista Universitetet, komme att uteslutas; hwadan och då Universiteten i allt fall numera äro tillgänglige äfwen för dem, hwilkas studier hufwudsafeligen kunna afse bildning för praktiska yrken samt för öfrigt alla till frågan om Universitetens werksamhet hörande ämnen utgöra föremål för en wid hwardera Universitetet tillsatt Komitès arbeten, **H. K. H.** förmodade, att för det närwarande ifrågawarande framställning icke lärar kunna till någon vidare åtgärd föranleda; hwilken mening och blifwit under den 8 sistl. April af Kongl. Maj:t i Råder gillad.

— **Theol. Adjuncten D:r Reuter Dahl** har blifwit inwäld till ledamot i **Archæologi-Historiska** sektionen af **Wetenskaps-Societeten** i Uppsala.

N:o 24 af denna Tidning utgiswes Lördagen d. 8 Juli.

Lund, tryckt uti **Berlingsta** Boktryckeriet, 1843.

